

Роман ІВАСИК,
слухач магістерської програми
Тернопільський національний економічний університет,
Науковий керівник:
Руслан БРУХАНСЬКИЙ
д.е.н., професор
Тернопільський національний економічний університет

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО АУТСОРСИНГУ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Сучасні підприємства все частіше передають облікові функції зовнішнім організаціям, тобто вдаються до аутсорсингу. Таким чином, дієвим інструментом у процесі управління стає аутсорсинг.

Впровадженню бухгалтерського аутсорсингу в Україні перешкоджає відсутність чіткого регламентування відносин між замовником та виконавцем на рівні держави. Недосконалість нормативного регулювання є однією із перешкод, яка заважає розвитку аутсорсингу в Україні.

Нещодавно з'явилось чітке визначення аутсорсингу в Національному класифікаторі України «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009:2010, хоча деякі види аутсорсингу характеризуються в нормативно-правових актах (табл.1.).

Таблиця 1.

Ідентифікація аутсорсингу і його видів в нормативно-правових актах України

Нормативно-правовий акт	Стаття, пункт, розділ	Розкриття окремих положень щодо питань аутсорсингу
Закон України «Про зайнятість населення» № 5067-VI від 05.07.2012 р.	Ст. 39	Визначено діяльність суб'єктів господарювання, які наймають працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні і іншого роботодавця
Національний класифікатор України «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009:2010, прийнятий Наказ Держспоживстандарту України від 11.10.2010 № 457 (чинний від 01.01.2012 р.)	Розділ 4	Аутсорсинг – угода, згідно з якою замовник доручає підряднику виконати певні завдання, зокрема, частину виробничого процесу або повний виробничий процес, надання послуг щодо підбирання персоналу, допоміжні функції
Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України, схвалені Постановою Правління НБУ від 02.08.2004 № 361	п.1.8	Аутсорсинг – виконання певних функцій і робіт, які традиційно є «внутрішніми» і виконуються штатними працівниками, шляхом залучення зовнішніх незалежних сторін на договірній основі
Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI	п.п. 14.1.183	Послуга з надання персоналу – угода, відповідно до якої особа, що надає послугу направляє у розпорядження іншої особи фізичних осіб для виконання визначених цією угодою функцій

Укладаючи договір щодо надання послуг з аутсорсингу, варто використовувати поняття, які затверджені Податковим кодексом України. Але не всі поняття можна знайти в нормативних актах, а загальні правила їх вживання відсутні. Наприклад, для позначення фірми, яка надаватиме послуги з аутсорсингу, використовуються поняття «виконавець», «аутсорсер», «підприємства-провайдери». Тому є необхідність прийняти законодавчий акт з єдиним термінологічним апаратом.

До аутсорсерів відносять аудиторські та консалтингові фірми, спеціалізовані (аутсорсингові фірми, фахівці з бухгалтерського обліку, зареєстровані як фізичні особи-підприємці тощо). Фізичні особи не можуть бути аутсорсерами, оскільки вони у силу своїх правових статусів у відносинах, що є господарськими або комерційними, не надають таких послуг. Відповідно до норм цивільного і господарського законодавства, фізична особа не являється учасником господарських відносин, якщо не зареєстрована у встановленому порядку як суб'єкт господарювання, а отже не може наймати працівників для ведення своєї діяльності. Таке право має тільки фізична особа-підприємець або юридична особа, які є суб'єктами господарської діяльності [3, с. 112].

Замовником є підприємство, яке делегує певні бізнес-процеси. Для позначення цього суб'єкта відсутнє спеціальне поняття, але використовується загальне – підприємство-замовник. Існує пропозиція науковця І. Д. Котлярова, впровадити для підприємства, яке замовляє послуги аутсорсингу, закріпити позначення «аутсорсі» [5], проте це не спростить процедуру її застосування.

Процес організації обліку в умовах аутсорсингу стосується обох підприємств, того, що надає послуги, і того що їх отримує. Великі зміни відбуваються в організації обліку на підприємстві-замовнику аутсорсингових послуг з ведення обліку. В обох суб'єктів аутсорсингу переглядатиметься система документообігу з урахуванням порядку співпраці, також буде узгоджуватись програмне забезпечення. В нормативно-правових документах України відсутні вимоги щодо зовнішніх суб'єктів, яким передаються функції щодо ведення обліку. Наявні лише обмеження щодо можливостей передачі ведення обліку на аутсорсинг. Так, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємства, які становлять сукупільний інтерес, мають створити бухгалтерську службу на чолі з головним бухгалтером [4, ст. 8].

Підприємства, які залучали зовнішніх суб'єктів до ведення обліку, і які становили суспільний інтерес, були змушені внести зміни до організації обліку, а саме – вибору її форми. Хоч і в діючій редакції Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» вказано лише на необхідність створення бухгалтерської служби для таких підприємств та не заборонено передачу частини функцій з ведення обліку стороннім організаціям, то на практиці це питання вирішено підприємствами формально. Отож, чітких вимог до залучених суб'єктів бухгалтерського обліку ззовні у чинному законодавстві немає. Тому доцільним буде внесення до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» в частині вимог до зовнішніх суб'єктів ведення бухгалтерського обліку.

В працях різних науковців можна побачити пропозиції щодо розробки окремих нормативних документів, які дозволять регулювати ряд питань щодо здійснення бухгалтерського аутсорсингу. Так, О. І. Волот, А. П. Митько пропонують створення П(С)БО 36 «Бухгалтерський аутсорсинг», яке б містило інформацію щодо основних позицій такої технології управління обліковою системою підприємства [1, с. 77]. На їх думку, структуру П(С)БО має бути такою:

- загальні положення;
- основні характеристики;
- акт про надання послуг з бухгалтерського аутсорсингу;
- відображення на рахунках в обліку.

Але спершу, питання щодо аутсорсингу мають бути визначені в законодавчих нормативно-правових актах. Тому потрібно закріпити на законодавчому рівні фундаментальні положення з даного питання, зокрема, власне поняття аутсорсингу, його види, суб'єкти, визначення поняття та умов договору про аутсорсинг. На рівні підзаконних нормативно-правових актів організацію аутсорсингу залежно від видів діяльності. Також доцільним є розробка Методичних рекомендацій з формування собівартості послуг з бухгалтерського аутсорсингу, Методичних рекомендацій з організації обліку в умовах бухгалтерського аутсорсингу.

Більшість науковців пропонують врегулювати проблемні питання шляхом їх зазначення в договорі аутсорсингу. Договір аутсорсингу належить до категорії змішаних договорів, тобто тих, які містять в собі елементи двох і більше видів договорів. Такий склад договору аутсорсингу не тільки не спрощує процедуру врегулювання відносин між виконавцем та замовником аутсорсингових послуг, а й ускладнює процес організації обліку на самому підприємстві-замовнику. Вартість страхування аутсорсингу бухгалтерських послуг може включатись в ціну послуг аудиторських або консалтингових компаній [2, с. 257]. В умовах високої конкуренції вимога щодо страхування професійної діяльності аутсорсингових компаній є не обов'язковою. Проте страхування діяльності аутсорсингової фірми вигідно обом сторонам. Так, аутсорсер надає послуги, не переживаючи про можливість здійснення помилок, а підприємство-замовник отримує гарантії щодо якості послуг.

Велику увагу під час формування договору бухгалтерського аутсорсингу варто приділити процесу взаємодії між його сторонами. Доцільним є встановлення зон ризику, що мають враховувати помилки первинних документів, помилки облікових регістрів, порушення строків подання звітності.

Отже, враховуючи вищесказане, до складу питань, які мають наводитись в договорі бухгалтерського аутсорсингу, варто включити такі:

– суттєві умови договору, які містять перелік послуг, які надаються, порядок надання послуг, ціну договору, строк початку та закінчення надання послуг;

– вимоги замовника до кваліфікації фахівців з надання послуг з ведення обліку;

– процедура взаємодії між аутсорсером та підприємством-замовником, що передбачає:

– коло обов'язків для обох сторін;

– порядок передачі документів;

– порядок звітування аутсорсера за наданими послугами;

– відповідальність підприємства-замовника за порушення строків надання документів і необхідної для надання послуг інформації;

– відповідальність аутсорсера за порушення конфіденційності, своєчасності, повноти і якості виконаної роботи;

– порядок відшкодування збитків, що виникли внаслідок порушення конфіденційності, повноти, своєчасності і якості виконаної роботи аутсорсером;

Отже, основна причина ускладнень щодо організації бухгалтерського аутсорсингу пов'язана з недосконалим рівнем нормативно-правового регулювання. Чітке закріплення на законодавчому рівні характеристики та структури договору аутсорсингу сприятиме успішному і швидшому розвитку бухгалтерського аутсорсингу в Україні.

Список використаних джерел

1. Волот О. І. Бухгалтерський аутсорсинг: сутність, класифікація та облік //Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 7. С. 76-69.

2. Воскресенська Т. І. Аутсорсинг бухгалтерського обліку: сутність та особливості поширення в Україні//Бізнес Інформ. 2018. №1 . С. 254-259.

3. Єфименко М. Правова регламентація аутсорсингових відносин в США та Україні: порівняльно-правовий аспект. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. 2014. Вип. 1. С.110-113.

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

5. Котляров И. Д. Аутсорсинг: опыт теоретического описания. Экономика и экологический менеджмент. 2010. №2. URL: <http://economics.ihbt.ifmo.ru/file/article/6540.pdf>.